

Gawain 11

Kabanata 16

Tulong sa Pag-aaral:

1. Ano ang pinakamalungkot na sandali sa buhay ni Rizal?

Ang pasko noong 1896, dahil ito na ang mga huling nalalabi niyang araw.

2. Ano ang ginawa sa kaniyang talaarawan?

Dahil alam nilang may talaarawan si Rizal, at nais nilang malaman ang nakasulat doon ay kinuha ito kay Rizal ng mga Kastilang makapangyarihan. Pero wala silang nakuha ditong ebidensiya kung kaya't ibinalik nila ito makalipas ang labinsiyam na araw.

3. Isalaysay ang nangyari sa kanya sa Singapore.

Madaming kaibigan ang nagtangkang magligtas kay Jose Rizal, ngunit nabigo. Ito ay lingid sa kaalaman ni Rizal dahil siya ay nakakulong na. Isa na dito ay ang pagpapadala ni Hugh Fort ng telegram upang iligtas si Rizal sa Singapore sa pamamagitan ng Writ of Habeas Corpus, na hindi legal ang pagkakakulong kay Rizal ng mga makapangyarihang Kastila, subalit hindi pinahihintulutan ng Chief Justice Lionel Cox dahil ang barko na sinasakyan at gamit ay barkong pandigma.

4. Sino nag nagtangkang magligtas kay Rizal habang nasa Singapore?

Si Rizal ay tinangkang iligtas nina:

- Dr. Antonio Ma. Regidor
- Sixto Lopez
- Hugh Fort

5. Sinong mga kaibigan niya ang mga dinakip at pinahirapan upang makakalap ng mga ebidensiya?

Mga kaibigan niya na dinakip at pinahirapan upang makakalap ng mga ebidensiya:

- Dr.Pio Valenzuela
- Moises Salvador
- Jose Dizon
- Timoteo Paez
- Pedro Serrano Laktaw
- Domingo Paez
- Paciano

6. Ano ang nangyari kay paciano?

Ito ay lubhang nagdusa, nabali ang kanyang katawan at ang kanyang kaliwang kamay ay dinurog ng turnilyo.

7. Ilahad ang mga ebidensiyang laban kay Rizal kaugnay ng pangunahing pagsisiyasat.

Binigyan siya ng madaming papeles at mga ebidensiya laban sa kanya, kagaya ng mga sumusunod:

- Isang liham buhat kay Antonio Luna para kay Mariano Ponce sa Madrid noong Oktubre 16, 1888 na nagpapahayag ng kaugnayan ni Rizal sa kampanya para sa Pagbabago sa España.
- Isang liham ni Rizal buhat sa Madrid sa kanyang pamilya noong Agosto 20, 1890 na nagsasaad na ang mga pagpapatapon ay mabuti upang ang mga mamamayan ay mamuhi sa paniniil.
- Isang liham buhat kay Marcelo H. del Pilar para kay Deodato Arellano noong Enero 7, 1889, na nagsasangkot kay Rizal sa kampanya sa Propaganda sa España.
- Ang kanyang tulang may pamagat na "Kundiman" na diumano ay sinulat niya sa Maynila noong Setyembre 12, 1891 na may sumusunod na saknong:
...Siya ay aliping aping-api
Dumadaing sa sakal ng malupit na panginoon.
...Mapalad and sinumang

Sa kanya'y magbibigay ng kalayaari.

- Isang liham ni Carlos Oliveros sa isang di-makilalang tao sa Barcelona, noong Setyembre 18, 1891 na nagla-larawan kay Rizal na siyang magpapalaya sa Pilipinas sa kalupitan ng España.
- Isang dokumento ng Mason na may petsa Pebrero 9, 1892 sa Maynila na pinaparangalan si Rizal sa kanyang mga makabayang gawain.
- Isang liham buhat sa Hong Kong na pinirmahan ni Dimasalang (ang alias ni Rizal) para kay Tenlug (alias ni Juan Zulueta) noong Mayo 14, 1892 na nagsasabing siya ay naghahanda ng isang ligtas na pupuntahan ng mga Pilipino sakaling uusigin ng mga Kastilang maykapangyarihan.
- Isang liham ni Dimasalang sa isang di-kilalang lupon sa Hong Kong noong Hunyo 1, 1892 na nanghihingi ng tulong ng lupon sa mga gawaing makabayan. Isang liham na walang lagda at petsa na ipinadala sa editor ng Telegraph sa Hong Kong na bumabatikos sa pagpapatapon kay Rizal sa Dapitan.
- Isang liham ni Ildelfonso Laurel kay Rizal sa Maynila noong Setyembre 3, 1892 na nagsasabing tinitingala ng mga Pilipino si Rizal bilang tagapagligtas.
- At iba pa.

8. Banggitin ang mga rekomendasyong ibinigay ng Advocate General na si Don Nicolas dela Pena.

- Si Rizal ay dapat agad na ipadala sa paglilitis.
- Kailangan siyang ikulong sa bilangguan sa ilalim ng kinakailangang seguridad.
- Ang kanyang mga ari-arian ay dapat na isama sa order ng pag-aatas, at bilang indemnity, kailangang magbayad si Rizal ng isang milyong piso.

- Sa halip na isang abogado sibilyan, tanging isang opisyal ng hukbong militar ang pinapayagang tumanggap sa pagtatanggol kay Rizal.

9. Sino ang napili ni Rizal na tagapagtanggol?

Si Don Luis Taviel de Andrade ang napili ni Rizal na tagapagtanggol.

10. Sino si Gob. Polavieja?

Siya ay kilala bilang malupit at may kamay na bakal na gobernador na nagsisilbi at nagpatunay sa kanyang pangalan.

11. Ano ang isinasaad ng manipestong sinulat ni Rizal para sa mga Pilipino noong Disyembre 15, 1896?

Isinaad ni Rizal sa manipestong isinulat niya noong siya ay nasa piitan pa na:

- Makakamit lamang natin ang kalayaan sa pamamagitan ng edukasyon at pagsisikap.
- Ikinagulat niya na ang pangalan niya ay nagging pamansag ng ilang mga rebolusyon.
- Nilinaw niyang tinutulan niya ang balak na rebolusyon dahil hindi pa tayo handa para rito.